

Henryk Bogacki

"Die Antwort der Theologen : Rahner, Metz, Schoonenberg, Congar, Daniélou, Schillebeeckx zu Hauptproblemen der gegenwärtigen Kirche", Düsseldorf 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/3, 180-181

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czuć jako brak zbyt ogólnikowe potraktowanie uchwał soboru i stosunkowo powierzchowne referowanie (dopiero w statnim rozdziale stanowiącym epilog, s. 299—319) okresu posoborowego.

Źródła napięć wewnątrz teologii katolickiej doszukuje się Berkouwer w pragnieniu (zaznaczającym się wyraźnie w uchwałach soborowych i posoborowych wystąpieniach Pawła VI) akcentowania ciągłości między poprzednimi orzeczeniami urzędu nauczycielskiego Kościoła (zwłaszcza I Soboru Watykańskiego) a jego nowymi wypowiedziami. Zbytnią lekkość w tej sprawie autor ocenia jako czynnik hamujący rozwój teologii katolickiej w okresie posoborowym. Można podjąć pytanie Berkouwera, czy istotnie należycie rozróżnia się w Kościele Tradycję w pełni dogmatyczną od tradycyjalnych przekonań i opinii, jakie przecież nie mogą liczyć, że zdołają się oprzeć przemianom zachodzącym w Kościele. Tymczasem nawet rozumienie uchwał poprzednich soborów wymaga dokładnego wniknięcia w ich prawdziwy sens i uwolnienia ich od naleciałości przesadnych interpretacji, które nieraz zaciemniły właściwą treść tych uchwał. Tego rodzaju wysiłki nie oznaczają jednakże zamachu na niezmiennność prawdy objawionej, lecz tylko rewidują jej historyczną szatę, w jaką ubrały ją poprzednie wieki.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Die Antwort der Theologen. Rahner, Metz, Schoonenberg, Congar, Daniélou, Schillebeeckx zu Hauptproblemen der gegenwärtigen Kirche, Düsseldorf 1968, Patmos-Verlag, s. 147.

Obecna sytuacja stawia przed każdym chrześcijaninem pytanie o właściwy sens przemian zachodzących w Kościele, jak również o należyłą postawę, jaką wobec nich trzeba zająć. Książka zawiera odpowiedzi sześciu teologów zaliczanych do najwybitniejszych w zachodniej Europie. Wszyscy usiłują znaleźć wyjaśnienie głównych problemów współczesnego chrześcijaństwa. Znajdujemy wypowiedzi na temat teologii „śmierci Boga”, zbawczego pośrednictwa Chrystusa, pojęcia Kościoła, stosunku do chrześcijan-niekatolików i niechrześcijan, hermeneutyki wypowiedzi dogmatycznych, form chrześcijańskiego istnienia w świecie zsekularyzowanym, autorytetu i posłuszeństwa w Kościele itd.

Każdy autor zajmuje własne stanowisko, które czasami odbiega od analizy lub oceny sytuacji przez innych. Powstało zatem sześć diagnoz obecnej posoborowej sytuacji chrześcijaństwa. Czytelnik otrzymuje konkretny, przybliżony pluralizm teologiczny, który wcale nie uważa ujednolicenia za cel i jedynie wysiłków, a może występować na kartach jednej książki.

Czytelnika niewątpliwie zaskoczy twierdzenie, jakie już na początku książki wypowiada K. Rahner. Stwierdza mianowicie, że tematy poruszane podczas soboru właściwie nie pokrywają się z centralnymi problemami, jakie obsorbują Kościół posoborowy, może z jednym wyjątkiem kręgu zagadnień kładających się na konstytucję pastoralną *Gaudium et spes*. J. B. Metz ostrzega przed „eklezjologicznym narcyzmem”, który na problematykę Kościoła w świecie współczesnym patrzy zbyt przez pryzmat autorefleksji samego Kościoła.

Autorzy narzekają na rozdwojenie występujące między teorią teologiczną a praktycznym życiem Kościoła. Mimo proklamowania reformy, nawet wytyczenia jej kierunków, instytucja Kościoła wykazuje dużą nieuchylność, wręcz faktyczny opór wobec postulowanych czy teoretycznie przyjętych zmian. Na tym tle można dobrze zrozumieć wywody P. Schoonenberga, który rozróżnia „ortodoksję” i „ortopraktykę” (*Orthopraxis*). W chrześcijaństwie dotychczas akcentowano głównie konieczność praw-

wierności doktrynalnej, a mniej reflektowano nad trafnymi rozwiązaniami praktycznymi. Tymczasem chrześcijaństwo jest przede wszystkim życiem a nie teorią. Ambicją teologii nie może stanowić abstrakcyjne dociekanie „rzeczy samych w sobie”, lecz palący problem wyrażenia Dobrej Nowiny w języku współczesnym i wyprowadzenie z tego konkretnych wskazań dla życia na dziś. „Ortopraktyka” jest ściśle związana z „ortodoksją”.

Problem intepretowania wiary dla potrzeb dzisiejszego człowieka absorbuje uwagę wszystkich autorów wypowiadających się w tej książce. Odczuwają potrzebę „wyswobodzenia” prawdy objawionej z więzów historycznych sformułowań i obciążeń, które czasami przestaniają istotę tej prawdy. Na niektórych odcinkach II Sobór Watykański przeprowadził prace oczyszczania, pozostało jednak jeszcze niemało do zrobienia. Książka niniejsza służy uświadomieniu tego zadania.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Sacramentum mundi. Theologisches Lexikon für die Praxis, t. II: *Existenzialphilosophie bis Kommunismus*, Freiburg-Basel-Wien 1968, Herder, kol. 1404.

Z chwilą wydania drugiego tomu redakcja pokonała połowę wytyczone drogi zmierzającej do stworzenia posoborowego leksykonu teologicznego¹. Tom ten zawiera 164 hasła, z których większość posiada podstawowe znaczenie dla zrozumienia teologii posoborowej. Czytelnik również w tym tomie z zadowoleniem korzysta z wyników współpracy ponad stu najwybitniejszych znawców tematu, omawiających problemy, jakie dziś interesują a często także niepokoją współczesnych chrześcijan. Wszystkie artykuły w szczęśliwym sposób rezygnują z przesadnej „naukowości”, unikają schematów i języka podręcznikowego. W opracowaniu haseł można znaleźć trafne połączenie treści Pisma św., wypowiedzi nauczania Kościoła, dotychczasowych interpretacji teologicznych i dzisiejszej prolematyki. Autorzy unikają podawania na dzisiejsze pytania wczorajszych odpowiedzi. Różnorodne pytania ze wszystkich dziedzin teologii otrzymują tu odpowiedzi uwzględniając konkretną sytuację, w jakiej dziś żyje człowiek wierzący. W leksykonie występują podstawowe tematy aktualnej teologii, a jego kolejne tomy złożą się na żywą syntezę teologiczną. Duszpasterzowi może zastąpić pokaźną biblioteczkę potrzebną dla jego pracy, gdyż stanowi udane połączenie ujęć biblijnych, kerymatycznych i teologicznych.

Autorzy w opracowaniu haseł uwzględniają rozwój historyczny rozwiązań poszczególnych problemów, nie chodzi im jednak o rejestrowanie opinii lecz o podanie współczesnych prób odpowiedzi. Odpowiedzi są „otwarte” a więc uczulone na sytuację innych Kościołów chrześcijańskich, religii niechrześcijańskich czy w ogóle świata dzisiejszego. Obok przydatności, wręcz nieodzowności dla duszpasterzy, leksykon nadaje się szczególnie jako opracowanie tematów wchodzących do programu kursu wprowadzającego w studium teologii.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

¹ Ogólną charakterystykę dzieła oraz omówienie tomu I podaje Henryk Bogacki SJ, *Nowy leksykon teologiczny*, *Collectanea Theologica* 38 (1966) z. 2, 181—183.